EGO
БРОЙ 07 | ОКТОМВРИ 2007 | ЦЕНА 5 ЛЕВА

ТЕКСТ БОРИС КОСТАДИНОВ ФОТОГРАФИЯ ЕЛЕНА СПАСОВА

ПРЕСТИЖ - НО

СТЕФАН НИКОЛАЕВ

Стефан Николаев живее основно извън България, но вече направи голямата си софийска премиера - "Престиж", като официално откриване на галерията за съвременно изкуство ARC Projects.

Роден в София през 1970, но от 1987 живее и работи предимно в Париж, където завършва Висшето училище за изящни изкуства.
Прави скулптура, филм, видео и инсталации и е един от тримата автори, избрани да представят България на 52-то биенале във Венеция. Участва и на Лионското биенале.

ARC Projects е създадена по идея на Илиана Недкова и Крис Бърн. По модела на галериите в Берлин и Ню Йорк, ARC Projects се намира в огромен апартамент на четвъртия етаж с витрина, от която се вижда фасадата на НДК. Целта е **създаването на лоби от ценители** и колекционери на висококачествено българско и международно съвременно изкуство. ARC Projects ще участва и на големите артпанаири в Европа. Посетете я на бул. "Витоша" 90.

Със Стефан Николаев трескаво пушим пред входа на блестящата бизнес сграда, където се намира галерията. Разбира се, вътре пушенето е забранено, а ние нямаме много време за губене, защото изложбата на Стефан се открива след броени часове.

Когато се качваме и виждам обектите, се усмихвам - защото новата изложба на Стефан Николаев продължава любимата ми тема за пушенето, започната още в триметровия му "паметник на вечния огън" (бронзов модел на класическа запалка ST Dupont), с който участваше в българския павилион във Венеция по-рано тази година.

"Престиж" отново се съсредоточава върху класическия акт на пушенето, този път - под формата на минимузей на цигарата и жеста на запалването. На пода на галерията е поставен огромен силиконов модел на пепелник. Такива пепелници са били дизайнирани във Франция през 60-те години на миналия век и са били неотменна част от интериора на кафенетата и ресторантите. Днес ги няма. Заменени са от надписи "Пушенето забранено".

След още няколко години вероятно ще можем да ги видим само в историческите музеи. На една от стените са направени неонови модели на тютюнев пушек, закрепени чрез черни кожени препаски към стената. Идеята е ясна – пушенето като фетиш, сходен с фетишите на садо-мазо културата.

Работата на Стефан от Венецианското биенале

Другата стена пък е билборд, на който има фотография на волен ездач от Тексас. Фотографията не е брандирана и би трябвало необременяното съзнание на зрителя да възприема ездача точно като такъв и нищо повече. Да, но именно този ездач се е превърнал в такова визуално клише, че очите на хипотетичния необременен зрител трескаво търсят логото на цигарите, познато до болка.

Зад този билборд се прожектира филмът SICKKISS. Няма защо да уточнявам, че участниците в тази лента отново пушат. Само ще кажа, че те са Йоши Ойда, който играе в "Записки под възглавката" на Питър Грийнауей, и младата българска актриса Александра Сърчаджиева.

Темата за пушенето и пушачите очевидно ви занимава доста. Защо се интересувате именно от това човешко действие, което в момента е толкова ограничавано от обществото?

Меко казано. Не бих се учудил, ако един ден се стигне до "гетоизация" на никотинопушачите. Тютюнопушенето е вредно за вашето здраве, това трябва да бъде казвано, но аз често давам един пример: спомняте ли си онзи рекламен калкан на "Графа" от близкото минало? На него пишеше "Тютюнопушене или здраве? Изберете сами!" Явно тогава сме забравили да изберем и сега законът избира за всички.

Личният избор днес е без значение

Доколко проектът ви "Престиж" се стреми към документация, архивиране и музейно представяне на една умираща епоха – тази на цигари-културата?

"Цигари-културата" звучи много добре, тъй като наистина това, което все пак я различава от твърдата дрога, е фактът, че освен пристрастяване тя е и култура. Епохата умира, без съмнение, и цигари-културата е само върхът на айсберга.

Винаги съм мислел, че изкуството има и една голяма документална функция. Аз имам амбицията да музеизирам тази епоха и социалния й феномен, от който днешното общество иска да се скрие. Както се пише по кутиите за цигари, "Пушачите умират рано". Останалите умират рано или късно.

Смятате ли, че в кампаниите против тютюнопушенето има нещо лицемерно?

Самият факт, че актуалните антицигарени кампании са изработени от същите тези рекламни агенции, които са натрупали капиталите си с рекламни кампании за цигари, представлява факт на лицемерие. Винаги е имало кампании против канабиса или кокаина, но не си спомням някога някой да ги е рекламирал. Отделна е и политическата, икономическата и социална реалност и натрупаната навсякъде демагогия. Утре със закон могат да бъдат спрени легалните продажби на тютюневи изделия, което ще означава край на огромни данъци и акцизи и приходи за държавната хазна - най-големия процент от всяка продадена цигара. Това ще означава и огромна безработица за всички, които работят в този сектор. Така думата "лицемерие" започва да звучи почти готино на фона на цялата тази реалност.

Съгласен ли сте, че в съвременното изкуство има завръщане към по-непопулярни и частни аспекти и отдръпване от генералните платформи, зададени от политиката, парите, дискриминациите, екологията, социалните движения?

Може би не в съвременното изкуство като цяло, но в работата на много съвременни автори – да. Винаги съм мислел, че е важно един артист да има политическа позиция, дори и тя да не е основата на творчеството му. Изложбите не бива да приличат на аквапаркове или Дисниленд, защото изкуството не е някакво неделно забавление за убиване на времето. За тази цел си има много тъпи филми.

Как виждате живота на обектите от "Престиж" след години?

Представям си ги в колекции на щастливи, свободно живеещи хора, необременени от въпроса "да пушиш или не", защото "това... не е въпросът".